

ЕФЕКТИВНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАБОТАТА НА ТРАНСПОРТНО - ЛОГИСТИЧНИТЕ ФИРМИ

Росица Малинова, Симеон Ананиев Ананиев
malinova0337@gmail.com, saexpert@abv.bg

**Транспортен мениджър, София,
ВТУ „Тодор Каблешков”, ул. „Гео Милев” №158, София 1574,
БЪЛГАРИЯ**

Ключови думи: транспорт, спедиция, логистика, общи спедиторски условия, транспортни борси, интелигентни системи.

Резюме: Статията разглежда пазара за транспортно-логистичните услуги в България, като е направен аналитичен анализ на ефективната организация на работа в транспортно-логистичните фирми.

Анализът обхваща транспортно-логистичните фирми, които работят предимно по Общите спедиторски условия (ОСУ) и Общите складови условия (ОСКУ) на Национално сдружение на българските спедиторски и логистични фирми (НСБС). В статията е обърнато внимание също така и на маркетинговите стратегии, който провеждат, транспортно-логистичните фирми, като част от общата политика на фирмата.

Ефективна организация на работата на транспортно-логистичните фирми, е структурирана и разгледана във връзка с информационните системи, които се използват и спомагат за повишаването ефективността на предлагания продукт. Особено внимание е отделено на електронните транспортни борси които предлагат товари, превозни средства, складове и логистични услуги, който се използват за ефективното оферирание, организиране и реализиране на транспортно-логистичния процес.

В заключение е направен генерален икономическо – технологичен анализ на ефективната организация на работата на транспортно-логистичните фирми и конкурентноспособността им, на българския и европейския транспортен пазар. Изведени са перспективите за развитие на транспортно-логистичните услуги.

1. Структура и Пазар на транспортно-логистични услуги

В България има над 2000 български и чуждестранни фирми, който предлагат транспортно-логистични услуги. Наборът на предлаганите, от тези фирми, транспортно-логистични услуги е различен, в зависимост от големината на фирмата, броя на работниците и служителите, наличие на складова площ, транспортни превозни средства и т.н. Тези няколко характеристики определят и характера на работа на самата фирма, т.е дали фирмата работи като чисто логистична и предлага услуги ограничени до временно складиране и съхранение на стоки и услуги, дали услугите предлагани от фирмата са традиционните спедиторски услуги или фирмата разполага с транспортен парк и действа като превозвач и транспортен оператор. Фирмите, които разполагат с

повече ресурси, имат складови площи, превозни средства и административен капацитет, предлагат и по широк спектър от основни и допълнителни услуги на клиентите.

Анализа на дейността на фирмите в този бранш, показва, че по-голямата част от транспортно-логистичните фирми, регистрирани в България, работят предимно по Общите спедиторски условия(ОСУ) и Общите Складови условия(ОСКУ) на Национално сдружение на българските спедиторски и логистични фирми (НСБС), които са носители на интелектуална собственост на НСБС. Проблем от правен и етичен характер е използването на ОСУ и ОСКУ от фирми, които не са членове на НСБС. За членове на НСБС, се приемат финансово стабилни спедиторски и логистични фирми, с достатъчно натрупан опит, доказана професионална компетентност и чисто досие. Фирмите в НСБС извършват около 2/3 от спедиторските услуги в Р. България.

Във връзка с анализа за дейността на транспортно-логистичните фирми, в таблици са обобщени данни за броя на заетите лица в транспортно-логистичния бранш, който са членове на НСБС, за периода (2008г. – 2010г.), както и данни за превозените товари по видове транспорт и реализирани обороти от членовете на НСБС, за същия период.

Таблица 1

Години	2008	2009	2010
Брой на осигурените лица в под-сектор „Други спомагателни дейности в транспорта”	6 670	6 295	5 590
Брой на осигурените заети лица във фирми членове на НСБС	2083	2249	2336
Дял на заети лица във фирми членове на НСБС от под-сектор „Други спомагателни дейности в транспорта” - %	31%	36%	42%

Заети в сектор „Други спомагателни дейности в транспорта“, (Източник:НОИ и НСБС)

В Националното Сдружение на Българските Спедитори (НСБС) членуват около 83 водещи български и чуждестранни спедиторски и логистични компании, като от таблицата може да се види това, че общия брой на заети лица в тях през 2010г. е около 2336, което съставлява 42% от заетите в дейността съгласно данни от НОИ. Числеността на заетите в отделните фирми членки в НСБС варира от 1 до 265 броя, а почти половината от фирмите са с численост на заети лица от 10 до 49.

Таблица2

Вид транспорт	Автомобилен	Железопътен	Воден	Въздушен	Общо товари
2009	3 329 782	2 822 540	2 830 699	6 606	8 989 627
2010	2 107 003	2 920 192	4 527 338	19 550	9 570 333
2011	2 366 289	2 969 447	5 249 309	21 480	10 606 525
<i>Изменение 2009/2010</i>	- 37%	+ 3%	+ 60%		6%
<i>Изменение 2010/2011</i>	+ 12%	+ 2%	+ 12%	+ 1 %	11%

Превозени товари по видове транспорт от членовете на НСБС(Източник НСБС)

От изложенияте данни за превозените товари по видовете транспорт от членовете на НСБС за периода 2009г. – 2010г., може да се направи извода, че дялът на търсените товарни услуги при различните видове транспорт нараства през 2011г, в сравнение с предходните години, с 11% през 2011г., в сравнение с 6% през 2010г.

2. Ефективна организацията на работа в транспортно-логистичните фирми

В България има над 2000 български и чуждестранни фирми, които предлагат транспортно-логистични услуги. Сред тях има големи компании, с голям брой персонал

и опит, с различни отдели и звена и с представителства по цяла Европа и Азия, както и по малки фирми, с минимален административен персонал.

В по-големите фирми, организацията на работа е по-прецизно разпределена, между различни отдели и персонал. Служителите са разпределени на големи отдели като Спедиция, Счетоводство, Маркетинг, Връзки с клиенти и.т.н. В тези отдели може да има вътрешно разпределение, като в отдел Спедиция това е по видове транспорт. Спедиторите също може да са разпределени по видове товари, страни, релации и.т.н.

Една част от големите фирми са или дъщерни на големи международни компании или имат свои представителства в различни страни. Предлаганите транспортно-логистични услуги от тях се отличават със по-голямо качество на услугата, конкуренти навла, бързина и коректност при извършване на услугата, което ги прави привлекателни за различните клиенти, търговци и товародатели. По-малките и част от средните фирми, разполагат с по малко отдели и имат офиси в по-големите и индустриално развити градове в страната.

Моделите на организация на работа на Спедиторската и логистична дейност, може да се систематизира в следните функции и отговорности:

- Дефиниране предлагани услуги и определяне целевите групи към които са насочени;
- Подбор и анализ на подизпълнителите, за осъществяване на услугите;
- Провеждане на маркетингови стратегии с цел продажба на спедиторски и логистични услуги (търсене на платежоспособни потенциални клиенти);
- Изготвяне на комплексни оферти за цени, включени услуги и транзитно време;
- Логистични услуги, складови операции, митническо посредничество и др.;
- Претоварване и временно складиране на транспортната продукция;
- Изпълнение на самата спедиторска логистична услуга (подготвяне, организиране, координиране на транспортният процес);
- Провеждане на срещи и семинари с потенциални клиенти;
- Фактуриране на изпълнената услуга към Товародатели и клиенти;
- Следене и Уреждане на вземанията от Товародатели и клиенти;
- Уреждане на рекламации и искове, възникнали по-време на работния процес;
- Консултации и различни видове информация относно предлаганите услуги.

3. Информационни интелигентни системи

Ефективна организация на работата на транспортно-логистичните фирми, е възможна с масовото навлизане на информационните и интелигентни системи. Всяка една транспортно-логистична фирма има такава изградена и адаптирана информационна система, която е разработена и внедрена съобразно нейните изисквания. Това са различни информационни системи обвързани със следенето на качеството и оптимизацията на складовата площ, проследяващи GPS системи за движението и местонахождението на транспортното средство, информационни системи, които използват спедиторските и логистични фирми за по-добра организация на работния процес.

Водеца на българския пазар, в областта на спедиторски, транспортен и логистичен софтуер е фирма НЮДЕЙТА <http://www.newdata.bg/about.php>, която развива две основни направления:

- разработка на готови програмни продукти за по-широко разпространение;
- изграждане на комплексни корпоративни системи според конкретните

изисквания

Използват се предимно съвременни платформи за реализация, сървър базирани системи и др. Клиенти на НЮДЕЙТА са повече от 1000 български и чуждестранни спедиторски, транспортни и външнотърговски фирми, които се обслужват от изградена дистрибуторска мрежа. Основни програмни продукти, които се използват от българските транспортно-логистични фирми са FOBOS и NORD.

- FOBOS (FORwarding Book Open System for WINdows) е интегрирана автоматизирана среда, обхващаща цялостната спедиторска дейност.
- предоставя възможност за последователно отразяване на основните събития (от заявката до нейното окончателно изпълнение) по всяка спедиторска позиция;
- оперативно следи състоянието и местоположението на транспортните единици, с които работи спедитора.

FOBOS означава във всеки момент информация:

- за текущото изпълнение на всяка спедиторска позиция;
- по товародатели и товаро-получатели;
- по превозвачи и предоставяните от тях транспортни средства;
- по изпълнение на дългосрочни договори;
- за извършените плащания от и към спедитора по договори, позиции, клиенти и превозвачи.

FOBOS е изградена на модулен принцип и предлага на потребителя избор на необходимата му конфигурация от модули: автомобилна спедиция; жп спедиция; спедиция на контейнерни морски превози; въздушна спедиция; спедиторска складова дейност.

- NORD (NORmalized Documents) – е програмен продукт за интегрирано изготвяне на основните митнически, външнотърговски и международни транспортни документи, нормализирани по отношение на приетите национални и международни процедури, стандарти и класификатори. Създадените база данни при изготвяне на документите си кореспондират с другите програмни продукти като FOBOS.

NORD предоставя възможност за изготвяне на следните документи: Митническа декларация (ЕАД и ДЕАД), Митнически манифест, Електронно деклариране в XML, CARNET TIR, CMR, CMГС, CIM, INVOICE, Удостоверение за внос/износ, Декларация за стойност, Цесия, Сертификати за произход, форма А, EUR.1, Вътрешна товарителница, Товарно писмо, Товарен списък, Придружителен Административен Документ за стоки от ЕО и др.

4. Електронни транспортни борси

Работата във виртуална среда с Интернет се превърна последните години в ежедневна необходимост. Достигането до голяма маса потребители е основното предимство на интернет порталите за споделяне, предлагане и търсене. Интернет електронни транспортни борси са съвременните посредници насочени към търсенето и предлагането на свободен транспортен капацитет и товари. Предимствата на електронната търговия и електронните транспортни борси бързо наложиха този вид продукт на транспортния пазара и е все по - често използвано за сключване на транспортни сделки.

В зависимост от насочеността и спецификата на предлаганите услуги, електронните транспортни борси могат условно да се класифицират по следния начин:

- *по обхват и направление на работа:*
 - местни /локални, вътрешно държавни/ - работещи в рамките на една държава;
 - международни – предлагат и търсят свободен транспортен капацитет осигуряват транспортни услуги в международно съобщение;
- *по обхват на участниците в електронната транспортна борса:*
 - с регистрирани потребители – осигурява сигурност на участниците в електронната транспортна сделка;
 - с нерегистрирани потребители – този вид борси има повече характер на електронно табло за обяви.
- *по вид на товара и транспортното средство:*
 - За превоз на всички основни товари;
 - За превоз на специални товари – хладилни; опасни товари; горива;
 - За превоз на контейнери.

Основен източник на доход за организаторите на електронните транспортни борси е приходът от такси, заплащани от потребителите в системата. Тези такси варират между 50.00 и 200.00 BGN месечно. Съществуват форми на отстъпки при предплащане за период напред за използване на интернет системата, което може да оптимизира ценово работа с този тип продукти. Другият източник на доход е от допълнителните услуги предоставяни от електронните транспортни борси като консултации, интернет реклама и други.

Основните предимства на виртуалното сключване на транспортни сделки може да се характеризира в бърз и максимално улеснен достъп до много на брой предложения за свободен транспортен капацитет, което може да доведе до намаляване на празните курсове и оптимизация на разходите. Това от своя страна има редица предимства както в личен план – изхождайки от гледна точка на транспортната организация, така и в глобален аспект – чрез уплътняване на транспортния капацитет и намаляване на празните курсове се намаляват и вредните емисии и защита на околната среда. Друго основно предимство на електронните транспортни борси е денонощната достъпност до информацията за свободните транспортни средства или за товари, търсеци превоз.

Като недостатък на електронните транспортни борси може да се посочи неизвестността за коректност на ответната страна. Всички транспортни електронни борси се стремят да подобряват именно този показател. Едно от първите условия е задължителната регистрация, като в регистрацията се включва не само попълване на електронен формуляр от данни но и потвърждаването на тези данни с документи. Например интернет борсата TimoCom изисква от своите регистрирани потребители да са на пазара за срок не по - малък от 6 месеца и да предоставят заверени копия от търговската си регистрация, лиценза за право на превоз на товари и CMR осигуровка ако работи на международно съобщение.

Интернет транспортните борси опериращи в страната могат да се разделят на два основни типа.

- *първият тип* включва националните интернет борси – това са платформи разработени от български компании и опериращи основно с български потребители например *Speditor.net*, *Gtrans.net*, *Easysped.eu* и *Cargoagent.net* и др.
- *вторият тип* са международните транспортни интернет борси като *TimoCom.com*, *Spenak.com*, *Trans.com*, *Teleroute.com*; *Bursatransport.com* и др.

Българските транспортно-спедиторски и логистични фирми използват предимно електронната интернет борса *Speditor Net*. Потребителите се подбират и проучват, преди да получат регистрация и да ползват услугите на електронната борсата. Структурно *Speditor Net* представлява огромен виртуален портал за обмяна на информация и комуникация, между фирмите работещи на транспортно - логистичния пазар: превозвачи, спедитори, товародатели, търговци и производители. Тя е разделена на различни секции за Превозвачи, където се обявяват свободни превозни средства, и секция за Спедитори и търговски фирми, където се обявяват актуални товари за превоз. Всяка регистрирана транспортна или транспортно-спедиторска фирма, може да разглежда обявените товари в секция „Товари“ за релациите, всяка спедиторска или транспортно-спедиторска фирма може да разглежда обявените превозни средства в секция „Транспорт“ за релацията, която я интересува. Има и други секции, като „Дискусии“, където се споделят опит и информация за фирми. Информацията се обновява ежедневно, относно по-важни новини свързани с транспортно-логистичния бранш, осведомяване за актуална нормативна база, режими за движение и неработни празнични дни в различните държави, за следене на валутните курсове, движението на цените на горивата и т.н.

Електронната транспортна борса е мястото където се предлагат товари, превозни средства, складови и логистични услуги, т.е където се срещат интересите на различните участници в транспортно-логистичния процес. Те улесняват връзката и комуникацията между клиент, спедитор, превозвач, транспортен оператор, логистична фирма и други фирми свързани и могат да се използват за ефективното оферирание, организиране и цялостната реализация на транспортно-логистичния процес.

5. Перспективи за развитие на транспортно-логистичните услуги

През последните няколко години, транспортно-логистичната дейност в България отчита значителен ръст. Ако вземем предвид географското разположение на страната ни, подобряващата се инфраструктура и фактът, че сме пълноправни членки на ЕС, България все повече започва да се оформя като апетитна логистична дестинация и разпределителен и свързващ център за все по-големи компании опериращи на европейските и азиатските пазари. И за напред, България ще се превърща във все по-предпочитан транспортно-логистичен център за големи и крупни търговски вериги, който изнасят част от дейността си, както и разбира се за все по-големи компании в сферата на транспортно-логистичната дейност.

Разположението на страната ни в световен мащаб, отваря големи перспективи за превръщането на България в транспортен мост между държавите богати на природни ресурси от Близкия изток и Азия от една страна и силно-развитите държави в икономическо и индустриално отношение от Централна и Западна Европа, от друга страна. Не на последно място, не бива да пренебрегваме и потенциала на страната ни за все по-голямата възможност за привличане на транзитните товари, които преминават през нея, което е част от стратегията за развитието на транспортния сектор на България.

Бялата книга на транспорта на ЕК засяга и транспортно-логистичната дейност. Приоритет ще имат новите екологични енергосистеми с интегрирани автомобилен, воден и железопътен транспорт т.е. интермодален транспорт. Интелигентните транспортни системи отчитат трафикът, финансови параметри и еко изисквания и избират оптималния маршрут. Предвижда се автомобилния транспорт да бъде ефективен до 300 км, а при по-големи разстояния ще се плащат огромни такси. Бъдещето не само на България, но и на Европа е в интегрираните и интелигентни

транспортни системи. Бялата книга е програмен документ на ЕК и нашата страна има шанс с това, че е в Европа и задължително ще трябва да въведе европейските правила.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Национално сдружение на българските спедитори. *Наръчник за професионално обучение на спедиторски кадри в съответствие със стандартите на ФИАТА. НСБС, С., 2006*
- [2] Николова, Хр., „Международен транспорт и Спедиция“, Университетско издателство “Стопанство“, София, 2011г.
- [3] Списание “The building”, <http://www.the-building.eu/broyat-onlain/920-onlain-statii-broi-042008/200-ima-li-perspektiva-za-logistichni-uslugi-v-balgariya>
- [4] Ананиев С., Колев Ор., „Електронни транспортни борси“ Юбилейна научна конференция „Транспортът в глобалната икономика“ София 12 май 2011г.
- [5] Интернет сайт на Българска асоциация за спедиция, транспорт и логистика НСБС <http://www.nsbs.bg>

EFFICIENT ORGANIZATION OF WORK OF TRANSPORTATION – LOGISTICS COMPANIES

Rositsa Malinova, Simeon Ananiev Ananiev

malinova0337@gmail.com, saexpert@abv.bg

Transport Manager, Sofia

*Todor Kableshkov University of Transport, Geo Milev str. 158, 1574 Sofia,
BULGARIA*

Key words: *transport, freight forwarding, logistics, general shipping conditions, transport exchanges, intelligent systems.*

Abstract: *The article discusses the market for transportation and logistics services in Bulgaria, as has made analytical analysis of the effective organization of work in transport and logistics companies. The analysis covers transportation and logistics companies, which working primarily in General Forwarding Conditions and General Storage Conditions of the National Association of Bulgarian Forwarding and Logistics companies (NSBS).*

The article is addressed also to the marketing strategies that place, transportation and logistics companies as part of the general policy of the company. Efficient organization of work of transportation and logistics company is structured and evaluated in relation to information systems that are used to the effectiveness of the proposed product. Particular attention is paid to the market for electronic transport, that offer goods, vehicles, warehouses and logistics services, which are used for efficient organization and realization of logistic process.

Finally was made general economic - technological analysis of efficient organization of the work of transportation logistics companies and competitiveness, the Bulgarian and European transport market. Outlines the prospects for development of transport and logistics services.